

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
42

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-29-X

BRNO 2001

PŘEHLED VÝZKUMŮ 42 (2000)

- Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: infor@iabrno.cz
<http://www.iabrno.cz>
- Odpovědný redaktor: Doc. PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.
- Redakce a příprava pro tisk: Mgr. Balázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla, Ph.D.,
PhDr. Lubomír Šebela, CSc., Mgr. Richard Zatloukal, Miroslav Lukáš,
Alice Del Maschio
- Na titulním listě:
1. Výřez jihovýchodní části historického jádra města Brna z plánu z roku 1754 (Archiv města Brna, Sbíрка map a plánů K11).
Uložení Portos//D:/scanner/PV 2000/PV/Pvtif.tif
 2. Dvě středověká aquamanile ve tvaru beránka a koníčka, pocházející z odpadních jímek, odkrytých roku 2000 při výzkumu severozápadní části tzv. „Velkého Špalíčku“ v Brně (Dominikánská 3, 5, 7). Foto Karel Šabata, Museum města Brna.
- Tisk: BEKROS
- Náklad: 350 ks

© 2001 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

bou stavby. Během týdenního výzkumu byly otevřeny celkem 3 sondy.

Sonda č. 1 byla situována v místech tušeného, dnes však již neexistujícího vstupního prostoru v severní části stavby. Místy až 0,40 m mocná vrstva druhotně přemístěné sprašové hlíny zde pokrývala kamennou suť, tvořenou balvany značných rozměrů. Svými rozměry se podobaly kamenným blokům dochovaného obložení stěn, z čehož můžeme usuzovat, že pochází ze zhroutčeného stropu jeskyně a byly původně přilepeny maltou k dochované cihelné jeskynní klenbě. Zřejmě původní hlavní vchod byl jimi pouze druhotně zatrasen. Za cenné zjištění můžeme považovat odhalení vytesaného nápisu, představujícího zřejmě jméno vlastního tvůrce stavby.

Sonda č. 2 odkryla více než čtvrtinovou část bočního apsidálního prostoru. Ve stavební suť, vyplňující prostor do hloubky zhruba 1,0 m byly odkryty dvě zidky přiléhající kolmo ke stěnám a sbíhající se ve středu apsidy. Spočívaly na maltou zpevněném, vyhlazeném dně a bezesporu nesly největší tíhu dnes již nedochovaného točitého schodiště v přístavku, který měl původně asi podobu věže.

Sonda č. 3 byla položena v centrální části jeskyně. Nadloží tvořily celkem 4 vrstvy. Dvě z nich byly černošedé popelovité promísené silně uhlíky, jedna světlehnědá písčítá. Poměrně silná byla doběla zbarvená písčítá vrstva silně promísená vápniem. Tvořila jí vápenná malta, původně použitá jako pojivo při obkládání stěn a stropu kameny. Dno sondy tvořila dosud kompaktní maltová vrstva s úhledně vyskládanými křemičitými oblázky, jejichž velikost se pohybovala od 0,03 do 0,07 m.

Co se týče nálezů, výzkum jimi příliš neoplýval. Prakticky jediným historicky cennějším artefaktem je protektorátní mince z roku 1942, která svědčí o tom, že jeskyně byla vzhledem ke své poloze v bezprostřední blízkosti státní hranice využívána i za druhé světové války patrně jako kryt.

*Hana Palátová, Radmila Stránská, Petr Višula
SPÚ v Brně*

Resumé:

Valtice (Bez. Břeclav) „Park hinter dem Schloss“. Neuzeit. Grotte. Feststellungsgrabung.

VALTICE (okr. Břeclav)

Bezejmenná trať. Novověk. Vesnice. Záchraný výzkum.

Při výstavbě areálu fy. CATIS, která se nachází cca 500 m západně od intravilánu Valtic, se podařilo nalézt doklady novověkého osídlení. Lokalita se nachází v nadmořské výšce 180 m n. m. Je

rozložena na levém břehu vodoteče, která ústí do rybníku Nesyt. Jedná se tedy o inundační území. Na trase kanalizace se pod ornici podařilo lokalizovat poměrně mocnou kulturní vrstvu (minimálně 30 cm silnou) s početnými nálezy keramiky a osteologického materiálu z průběhu 16. století. V tomto období zde tedy mohla existovat samostatná usedlost, kterou se nám ovšem nepodařilo zachytit a kterou nelze spojovat s tehdejšími rozsahem intravilánu Valtic.

Zdeněk Čížmář, ÚAPP Brno

Resumé:

Valtice (Bez. Břeclav). Neuzeit. Dorf. Rettungsgrabung.

VELKÉ BÍLOVICE (okr. Břeclav)

„Úlehle“. Pravěk, středověk. Sídlíště. Povrchový sběr. Uložení: MMG Břeclav (inv. č. A6687-A 6770, přír. č. 33/2000).

Dne 1. 4. 2000 byl proveden povrchový průzkum v trati „Úlehle“, ležící asi 3 km SSZ od Velkých Bílovic a přibližně 0,5 km SZ od kóty 262,2 m n.m. („Zimarky“). Ve východní části uvedené trati, na temeni jednoho z JV výběžků svahu klesajícího k bezejmennému pravému přítoku Bilovického potoka, bylo během akce, vyvolané hlubokou orbou před výsadbou nových vinic, získáno větší množství archeologických nálezů. Lokalita se nachází v nadmořské výšce od 210 do 216 m a je určena na ZM 1:10 000, listu 34-21-24 souřadnicemi 122-145 mm od Z s.č. a 266-276 mm od J s.č.

Na ploše cca 50 x 250 m bylo nalezeno 73 keramických zlomků, 13 zvířecích kostí se stopami po řezání, 7 silicitových úštěpů, 1 zlomek mazanice a 2 železné artefakty (oválná přezka a kulatý plíšek). Tyto předměty obvykle tvořily prostorové koncentrace, odrážející hlubokou orbou narušené objekty.

Datování nové lokality je vzhledem k absenci výzdoby na keramických zlomcích obtížné. Podle složení keramického těsta, kvality výpalu a celkového vzhledu je možné část střepů zařadit do kultury s lineární keramikou a do doby bronzové, zbývající jen rámcově do pravěku a středověku.

*Michal Přichystal, FF MU Brno
Renáta Švecová, MMG Břeclav/FF MU Brno*

Summary:

The authors discovered by surface survey a new archaeological site in the locality „Úlehle“ lying about 3 km NNW from Velké Bílovice. The obtained ceramic material belongs partly to the Neolithic (Linear Pottery culture) and Bronze Age,

the rest can be dated only generally to the Primeval and Middle Ages.

VĚROVANY (okr. Olomouc)

Intravilán obce. Starohradištní a mladohradištní období. Sídliště. Záchranný výzkum.

Při záchranném archeologickém výzkumu prováděném v roce 2000 na stavbě rodinných domů a komunikace v obci Věrovany, byly objeveny stopy starohradištního a mladohradištního osídlení (srov. kap. Doba bronzová).

Z časně slovanského období byly objeveny čtyři objekty: mělce zahluobená chata s ohništěm, dvě zásobní jámy a jeden sídlištní objekt. V každém objektu byly nalezeny zlomky keramiky z nádob pražského typu, v chatě zlomek pražnice. Ze starohradištního období pochází jeden objekt.

Pozdně hradištní období je na lokalitě zastoupeno příkopem a řadou kůlových jamek jdoucích souběžně s příkopem. Dá se předpokládat, že tvořily oporu pro vnitřní konstrukci valu, nebo lehkou palisádu. Průběh příkopu byl prozkoumán v délce 40 metrů devíti řezy. Maximální šířka byla 3,5 m, hloubka 1,40 m. Příkop vedl souběžně s hranou terasy ve vzdálenosti cca 30 m od její hrany ve směru S-J. Zásyp příkopu poskytl sice početný, ale velmi zlomkovitý materiál. V řezu č. IX byly v hloubce 0,30 m nalezeny části psiho skeletu v anatomické poloze.

Filip Šrámek, AC VM Olomouc

Resumé:

Věrovany (Bez. Olomouc), Intravillan der Gemeinde. Ältere Burgwallzeit, Spätere Burgwallzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

VESELÍ NAD MORAVOU (okr. Hodonín)

Sadová ul. Novověk. Pohřebiště. Záchranný výzkum.

Při stavbě rodinného domu manželů Kolářových z Frýdku-Místku bylo v září roku 1999 objeveno pohřebiště. Na tuto skutečnost bylo Masarykovo muzeum v Hodoníně upozorněno prostřednictvím Městského úřadu Veselí nad Moravou.

Celkem bylo probádáno 68 kostrových hrobů. Vedle ucelených nálezcových celků bylo zaznamenáno i větší množství rozrušených hrobů. Nalezené kosterní pozůstatky byly podrobeny antropologickému zkoumání ze strany RNDr. L. Horáčkové Ph.D. a MUDr. L. Vargové z oddělení lékařské antropologie Anatomického ústavu Lékařské fakulty MÚ v Brně.

Kostrové hroby se nacházely v Milokošti (část Veselí nad Moravou), poblíž polohy zvané „Za cigánovým“, ve vzdálenosti cca 150 m od regulovaného toku řeky Moravy. Jednotlivé hroby byly zapuštěny do hrubého žlutošedě zbarveného štěrku (velikost frakcí kolísala). V začištěném profilu byly dobře pozorovatelné nánosy popsané hmoty. Jednotlivé hroby se vzájemně respektovaly, přičemž bylo zjištěno celkem 5 horizontů pohřbů, často od sebe oddělených pouhými 15-20 cm štěrku. Jedinou odlišností byla orientace zemřelých, která kolísala také v rámci jedné vrstvy. Pouze jeden horizont (č. 3) byl typický jednotnou orientací zemřelých.

Při kopání hrobů muselo dojít k porušení sídliště, nebo alespoň kulturní vrstvy datovatelné do 11. století, protože zlomky nádob byly jednak v zásypu jednotlivých hrobů, ale také u 4 hrobů i v ústních dutinách zemřelých. S velkou pravděpodobností se jedná o reziduum pohanských zvyklostí, které na základě slovenských analogií přezívají až do 17. století (ruští církevní hodnostáři na pohanské zvyklosti při pohřbívání poukazují ještě v mladších etapách novověku). Několik pohřbů bylo zaznamenáno v dřevěných rakvích.

Zemřelí byli bez milodarů, zjištěny byly pouze anorganické součástky oděvu. Tak se podařilo objevit několik párů bronzových spínacích háčků (podobné se našly v bazilice sv. Jiří na Pražském hradě). Uvedené bronzové předměty jsou jedinými chronologicky citlivými předměty, jejich dolní hranice výskytu spadá do přelomu 16. a 17. století.

Podle antropologického posudku se podařilo objevit kosterní pozůstatky 185 jedinců, z toho bylo 98 dospělých, 82 dětí a 5 mladistvých. Poměr mezi muži a ženami byl skoro vyrovnaný (50 mužů, 40 žen a 8 neurčitelných). Na základě antropologického posudku je zřejmé, že se podařilo odkrýt část pohřebiště obsahující jednotný vzorek populace.

Pavel Šůtora, Masarykovo muzeum v Hodoníně

Resumé:

Veselí nad Moravou (Bez. Hodonín), Sadová Str. 16.-17. Jh. Gräberfeld. Rettungsgrabung.

VRACOV (okr. Hodonín)

Stará ul. 16. století Sídliště. Záchranný výzkum.

Při výstavbě kanalizace v obci Vracov byla v místě označeném souřadnicemi Z:J 154:130 a 173:132 na mapě č. 34-22-09 v měřítku 1 : 10000 zjištěna a vypreparována vrstva tvořená humózním pískem s kusy dřeva a keramických fragmentů. Tyto byly polévány hnědozelenou glazurou na vnější i vnitřní straně. Vrstva o mocnosti 60-70 cm probí-